

Ectoedemia lousella, nieuw voor de Belgische fauna (Lepidoptera: Nepticulidae)

Chris Snyers

Abstract. *Ectoedemia lousella*, new for the Belgian fauna (Lepidoptera: Nepticulidae)
On 10 August 2007, during a brief search for leaf mines on *Acer campestre*, three mines of *Ectoedemia lousella* (Sircom, 1849) were found on the Campus "Drie Eiken" of the Antwerp University. This is the first record of this species for Belgium. By the end of August the species was found in all Belgian provinces, and on the 1st of September 1 specimen was reared.

Résumé. *Ectoedemia lousella*, une espèce nouvelle pour la faune belge (Lepidoptera: Nepticulidae)

Le 10 août 2007, pendant une excursion à la recherche de mines sur *Acer campestre*, trois mines de *Ectoedemia lousella* (Sircom, 1849) furent trouvées sur le campus "Drie Eiken" de l'Université à Anvers. C'est la première mention de cette espèce pour la Belgique. A la fin août, l'espèce fut découverte dans toutes les provinces de la Belgique, et le 1er septembre un exemplaire émergeait de la mine.

Resumen. *Ectoedemia lousella*, nueva especie para la fauna belga (Lepidoptera: Nepticulidae)

Durante una búsqueda el 10 de agosto 2007, de minas de hojas en algunos arbustos de *Acer campestre* se encontraron minas de *Ectoedemia lousella* (Sircom, 1849) en el Campus "Drie Eiken" de la Universidad de Amberes. Esta es la primera vez que esta especie es vista en Bélgica. A fines de agosto esta especie fue encontrada en todas las provincias belgas. El 1 de setiembre un adulto salió de su capullo (fig. 2).

Key words: *Ectoedemia lousella* – Belgium – first record.

Snyers, C.: Floraliënlaan, 324 B-2600 Antwerpen, nachtvliners.be@gmail.com.

Op 10 augustus 2007 werd tijdens een korte zoektocht naar bladmijnen op Spaanse aak (*Acer campestre*) ook op de samara's gekeken. Na een aantal laaghangende takken bekeken te hebben werd ook een hoger zittende tak, die naar beneden boog door het gewicht van de massa vruchten die eraan hing, bekeken. Al snel werd een trosje met drie dubbele samara's gevonden die alle gemineerd waren door *Ectoedemia (Etainia) lousella* (Sircom, 1849) (Fig. 1). Deze soort was nog niet eerder uit België vermeld (Ellis 2007). In de daaropvolgende weekeinden werden met Bruno Dedeken en Guido De Prins twee zoektochten naar deze soort uitgevoerd, op 11.VIII.2007 in Henegouwen, en op 12.VIII.2007 in Limburg, Luik, Luxemburg en Namen. Op verscheidene lokaliteiten in al deze provincies werden mijntjes van *E. lousella* aangetroffen. Op 18.VIII.2007 werd de soort eveneens in Oost-Vlaanderen gevonden en op 19.VIII.2007 werd ze in de provincies Brabant en West-Vlaanderen gezien waarmee ze dus nu uit heel België vermeld is. De mijnen werden nagenoeg telkens op de hogere takken waargenomen. Op elke locatie was ook de bladroller *Pammene trauniana* ([Denis & Schiffmüller], 1775)—een soort die een verkleuring op het zaadcompartiment veroorzaakt maar haar eitjes rechtstreeks op de zaden van *A. campestre* legt en dus geen mijngang in de vleugel heeft—talrijker aanwezig, wat eventueel voor verwarring kan zorgen. Op 01, 11 en 13

september zat in een van de potjes met bewaarde vruchten een imago van de tweede generatie (fig. 2).

Kenmerken van de soort

Deze monofage soort is gemakkelijk te determineren aan de hand van de vraatmijn in de samara's van *Acer campestre* (Spaanse aak) (fig. 1). Het is enkel opletten voor verwarring met *Pammene trauniana* die algemener is. De imago's (fig. 2) hebben een spanwijdte van 5 tot 8 mm en een zwart-witte tekening op de vleugels. De "frontal tuft" (kuif) is geel tot roestkleurig met witte zijvlekken. Maar enkel genitālīenonderzoek kan uitsluitsel geven indien de mijn en waardplant niet gekend zijn.

Fig. 1–4. *Ectoedemia (Etainia) louisella* (Sircom, 1849). 1.– samara's van *Acer campestre* met bladmijnen, Wilrijk (Antwerpen), 10.VIII.2007; 2.– mijn in samara, Wilrijk (Antwerpen), 10.VIII.2007; 3.– cocon op de samara van *Acer campestre* met exuvie, Antoing (Hainaut), 11.IX.2007; 4.– imago e.l. *Acer campestre*, Antoing (Hainaut), 11.IX.2007 (foto's C. Snyers).

Biologie

De eitjes voor de zomergeneratie worden op de vleugel van de samara gelegd en de larven vreten zich dan een gangetje, een donker lijntje soms enkel in tegenlicht zichtbaar, naar het zaad. Aangetaste samara's kunnen vroegtijdig afvallen. Maar meestal blijven ze hangen en zijn ze snel onherkenbaar door de bruinverkleuring tijdens de—soms versnelde—rijping.

De soort heeft twee, volgens sommige bronnen (o.a. Edmunds 2007) tot drie generaties per jaar, in België en Nederland waarschijnlijk twee. De voorjaarsgeneratie voedt zich in de knoppen en jonge scheutjes en vliegt rond in april en mei. De wijfjes van deze generatie leggen hun eitjes op de samara's en

de adulten van deze generatie vliegen in september-oktober en leggen de eitjes voor de voorjaarsgeneratie op de knoppen.

Verspreiding

Aangezien het hier om een monofage soort gaat, mag aangenomen worden dat de soort zich overal kan vestigen in West- en Centraal-Europa waar *Acer campestre*. Momenteel zijn er waarnemingen uit België, Denemarken, Duitsland, Frankrijk, Groot-Brittannië, Hongarije, Italië, Kroatië, Nederland, Oekraïne, Oostenrijk, Polen, Roemenië, Slovenië, Slowakije, Tsjechië en Zwitserland (Rennwald & Rodeland 2006, van Nieukerken *et al.* 2006, van Nieukerken 2007, Wall 2007). In Spanje en Portugal werd de soort nog niet vastgesteld.

Dankwoord

Aan Willy De Prins voor het nalezen en het maken van de résumé. Aan Willem N. Elis en Erik J. Van Nieukerken voor het bereidwillig verstrekken van de nodige informatie. Aan Roxana Jiménez voor de Spaanse samenvatting.

Bibliografie

- Alders, K. 2004. *Ectoedemia lousella*, een nieuwe nepticulide voor de Nederlandse fauna (Lepidoptera: Nepticulidae). — *Tinea Nederland* **1**(3–4): 17–21.
- De Prins, W. & Steeman, C. 2007. Catalogue of the Lepidoptera of Belgium. — webh01.ua.ac.be/vve/Checklists/Lepidoptera/Nepticulidae/Elouisella.htm. [laatst bezocht op 4 december 2007].
- Edmunds, R. 2007. British leafminers. — <http://www.leafmines.co.uk/html/Lepidoptera/E.louisella.htm>. [laatst bezocht op 19 oktober 2007].
- Ellis, W. N. 2007. Bladmineerders. www.bladmineerders.nl/minersf/lepidopteramin/ectoedemia/louisella/louisella.htm. [laatst bezocht op 19 oktober 2007].
- Rennwald, E. & Rodeland, J. 2006. Lepiforum: Bestimmung von Schmetterlingen (Lepidoptera) und ihren Präimaginalstadien. — www.lepiforum.de/cgi-bin/lepiwiki.pl?Ectoedemia_Louisella. [laatst bezocht op 19 oktober 2007].
- van Nieukerken, E. J. 2007. Fauna Europaea, Nepticulidae. — In: Karsholt, O. & van Nieukerken, E. J. (eds.), Fauna Europaea: Lepidoptera, Moths. Fauna Europaea Version 1.3. — www.fauaeur.org [laatst bezocht op 19 oktober 2007].
- van Nieukerken, E. J. & Laštůvka, A. *Ectoedemia (Etainia) obtusa* (Puplesis & Diškus, 1996) new for Europe: taxonomy, distribution and biology (Nepticulidae). — *Nota lepidopterologica* **25**(2/3): 87–95.
- van Nieukerken, E. J., Laštůvka, A. & Laštůvka, Z. 2006. Annotated catalogue of the Nepticulidae and Opostegidae (Lepidoptera: Nepticuloidea) of France and Corsica. — *Zootaxa* **1216**: 1–114.
- Wall, M. 2007. Hants Moths. — www.hantsmoths.org.uk/moths/moth_0022.htm [laatst bezocht op 19 oktober 2007].
- Wieser, C. 2004. Die Schmetterlingsfauna der Auen im Oberen Drautal und weitere Erstnachweise für Kärnten und Österreich (Insecta/Lepidoptera). — *Carinthia* II 194/114: 369–387.